

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษากลุ่มผลิตภัณฑ์กะปิบ้านพระพุทธ หมู่ที่ 2 ตำบลเทพา อำเภอเทพา และกลุ่มผลิตภัณฑ์กะปิบ้านปากบางสะกอมหมู่ที่ 4 ตำบลสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีผลสรุปดังต่อไปนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษารูปแบบเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในอาหารแปรรูปภาคใต้ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และยั่งยืน

1.1.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ

1) เพื่อศึกษาสถานภาพและศักยภาพของกลุ่มผลิตภัณฑ์กะปิบ้านพระพุทธและบ้านปากบางสะกอม

2) เพื่อสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มผลิตภัณฑ์กะปิบ้านพระพุทธและบ้านปากบางสะกอม

3) เพื่อทดลองการดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์กะปิบ้านพระพุทธ กับบ้านปากบางสะกอม

1.2 พื้นที่ทำการศึกษา

ดำเนินการวิจัยในพื้นที่บ้านพระพุทธ หมู่ที่ 2 ตำบลเทพา อำเภอเทพาและบ้านปากบางสะกอม หมู่ที่ 4 ตำบลสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย มีวิธีดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาจากเอกสาร โดยการศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์ผู้นำและสมาชิกกลุ่มทั้ง 2 กลุ่ม หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องคือ พัฒนาการอำเภอเทพา และอำเภอจะนะ เพื่อรับรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของกลุ่มผลิตภัณฑ์

3. การสังเกต คณานักวิจัยใช้วิธีการสังเกต เพื่อรับรวมข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มผลิตภัณฑ์ เช่น จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม กระบวนการผลิต สถานที่ผลิต บรรจุภัณฑ์ เป็นต้น

4. การสนับสนุนกลุ่ม คณบดีจัดการสนับสนุนกลุ่มผลิตภัณฑ์กะปิทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อรวบรวมข้อมูลในด้านต่าง ๆ เช่น ประวัติของกลุ่ม ขั้นตอนการผลิต การตลาด ปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินงาน

5. การจัดเวทีประชาคมเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มผลิตภัณฑ์ทั้ง 2 กลุ่ม การกำหนดแนวทางการก่อตั้งและการพัฒนาเครือข่าย

6. การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อก่อตั้งเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การสรุปและประเมินผลการทดลอง

7. การศึกษาดูงาน คณบดีจัดนำสมาชิกกลุ่มทั้ง 2 ไปศึกษาดูงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราชและระนอง เป็นเวลา 3 วัน

8. การทดลองปฏิบัติจริง กลุ่มผลิตภัณฑ์กะปิทั้ง 2 กลุ่ม ได้เข้าร่วมกับโครงการวิจัยฯ ศึกษาฐานแบบเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในอาหารแปรรูปภาคใต้เพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยได้ทำการตลาดกับร้านสหกรณ์สุราษฎร์ธานี จำกัด (COOP) ซึ่งเป็นร้านเครือข่ายที่ใช้ทดลองในโครงการวิจัย

2. อภิปรายผลการศึกษา

2.1 จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผลิตภัณฑ์กะปิบ้านปากบางสะกอมและบ้านพระพุทธ มีจุดอ่อนที่สำคัญคือสมาชิกมีจำนวนน้อยและปริมาณการเพิ่มสมาชิกน้อยมาก คือจำนวน 15 คน และ 35 คน ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากเริ่มน้อยขึ้นกับของกลุ่มกำหนดให้สมาชิกต้องทำการผลิตกะปิด้วย ไม่รับสมาชิกที่ซื้อหุ้นไว้เพียงอย่างเดียว แต่ไม่ร่วมในการผลิต ทำให้ผู้ที่มีฐานะทางการเงินดีในชุมชนแต่ไม่มีเวลาว่างที่จะเข้าร่วมผลิตกะปิกับกลุ่ม ไม่สามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มได้

2.2 จากผลการวิจัยพบว่าผลผลิตของกลุ่มมีจำนวนน้อย ทำให้กลุ่มมีรายได้น้อย ไม่มีเงินทุนมากนัก ไม่สามารถขยายกิจการได้มากนัก เนื่องจากกลุ่มกำหนดคุณสมบัติของวัตถุคือ กุ้งทะเล ไว้สูงมาก ถ้าไม่ได้มาตรฐานจะไม่รับซื้อมาทำการผลิต นอกจากนี้แหล่งวัตถุคือเป็นแหล่งธรรมชาติคืออ่าวไทยซึ่งปริมาณของกุ้งในแต่ละปีมีจำนวนไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพอากาศของธรรมชาติโดยเฉพาะใน พ.ศ.2548 – 2549 มีปริมาณน้อยกว่าปีอื่น ๆ เนื่องจากผลของมหันตภัยสึนามิและน้ำท่วมใหญ่ในภาคใต้ ทำให้กุ้งไม่สามารถเจริญเติบโตได้ตามปกติ สาเหตุอีกประการหนึ่งคือคุณภาพผลิตภัณฑ์มีช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ตามปริมาณของวัตถุคือกุ้งทะเล กลุ่มนี้แรงงานจำนวนน้อย และมีเงินทุนหมุนเวียนจำกัด จึงทำการผลิตได้ไม่มากนัก ทำให้กลุ่มผลิตกะปิบ้านปากบางสะกอมขายผลิตภัณฑ์หมดไปก่อนที่จะได้แก่ร่วมทดลองการสร้างเครือข่ายกับโครงการวิจัยฯ ไม่สามารถเข้าร่วมได้ตลอดโครงการ แต่กลุ่มผลิตภัณฑ์กะปิบ้านพระพุทธเป็นกลุ่มที่มีสมาชิกมากกว่า มีเงินทุนหมุนเวียนมากกว่า จึงมีผลิตภัณฑ์เหลืออยู่จำนวนหนึ่งแต่ปริมาณไม่เพียงพอที่จะส่งไปทดลองการสร้างเครือข่ายกับโครงการวิจัยฯ ครอบคลุมร้านค้าที่กำหนดไว้เพียงแต่ส่งไปที่ร้านสหกรณ์สุราษฎร์ธานี จำกัด เพียงแห่งเดียวเท่านั้น นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า

ทั้ง 2 กลุ่มฯ ระบบข้อมูลข่าวสารที่ดี ทำให้ขาดข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับกลุ่มทำให้ไม่สามารถขยายคิจกรรมของกลุ่มอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของไฟโรน์ แก่นสาร (2545 : บทคัดย่อ) เรื่องการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน : ปัญหาและแนวทางแก้ไขที่ว่าปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนประการหนึ่ง คือ การขาดข้อมูลด้านการตลาด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของคำริห์ ภูธรร่วง (2546 : บทคัดย่อ) เรื่องระบบตลาดและราคาสินค้าของธุรกิจชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช กรณีศึกษาการผลิตกุ้งแห้งที่พบว่า ปัจจัยของความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจชุมชนประการหนึ่ง คือทุนในการดำเนินงานต้องมีการระดมทุนในชุมชนมาใช้ในการดำเนินงานธุรกิจชุมชนอย่างเพียงพอ แต่กลุ่มผลิตกุ้งทั้ง 2 กลุ่มนี้มีสมาชิกจำนวนน้อยและไม่เพิ่มขึ้นอีกด้วย จึงขาดศักยภาพหรือพลังในการดำเนินกิจการของกลุ่ม ไม่สามารถพัฒนาภารกิจได้มากนัก

2.3 ผลการศึกษาพบว่ากระบวนการสร้างและพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีขั้นตอนสำคัญคือ การศึกษาระบบทุนชุมชนและกลุ่ม การกำหนดแนวทางในการก่อตั้งและพัฒนา การวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่ม การแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมในการพัฒนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างแกนนำของสมาชิก การทดลองก่อตั้ง การประเมินผล การปรับปรุงให้เหมาะสมหรือการพัฒนา และการสรุปผลการทดลองเพื่อนำไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปราชาติ วัลย์ เดสีย และคนอื่น ๆ (2543 : 21) ที่เสนอว่ากระบวนการสร้างเครือข่ายมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นก่อนการเกิดเครือข่าย เป็นขั้นเตรียมการก่อนการก่อตั้งกลุ่ม ด้วยการปลูกจิตสำนึกการรวมกันเป็นเครือข่าย ให้แก่สมาชิกด้วยการสร้างความกระหึ่น รับรู้ปัญหา สนใจในการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย การวิเคราะห์สถานการณ์ เป็นต้น ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการสร้างเครือข่าย เป็นขั้นตอนของการรวมพลัง ก่อตั้งเครือข่าย การกระตุ้นให้เกิดการคิดด้านแนวทางแก้ไขปัญหา การสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ ด้วยการจัดเวทีแลกเปลี่ยน การศึกษาดูงาน เป็นต้น และขั้นตอนที่ 3 ขั้นการสร้างความเจริญเติบโตของเครือข่าย คือการสร้างแกนนำหรือจุดเชื่อม การเสริมเรื่องการบริหารจัดการ การติดต่อสื่อสาร การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก เป็นต้น

2.4 ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผลิตกุ้งที่กะปี้ทั้งสองกลุ่มรวมกันเป็นเครือข่ายการผลิต และเครือข่ายการเรียนรู้ที่ทำกิจกรรมซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภารกิจของตนเท่านั้น ยังไม่รวมเป็นองค์กรเครือข่ายเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุสำคัญคือกลุ่มไม่มีความรู้ความเข้าใจ ไม่มีประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจแบบเครือข่ายมาก่อน ไม่มีปัญหาด้านการตลาด เพราะประเมินผลผลิตมีจำนวนน้อย จำหน่ายได้หมดทุกปี สมาชิกประกอบอาชีพอื่นเป็นอาชีพหลักอยู่แล้ว จึงไม่เห็นความจำเป็นในการรวมกันเป็นองค์กรเดียวกัน ผลงานการวิจัยครั้งนี้จึงทำให้กลุ่มยอมรับการดำเนินงานแบบเครือข่ายในระดับหนึ่งเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543 : 36 – 44) เกี่ยวกับปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายคือการเกิดวิกฤตการณ์จนตระหนักรถึงความ

จำเป็นในการรวมกันเป็นเครือข่าย การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน ความจำเป็นในการพึ่งพาซึ่งกันและกัน เป็นต้น

2.5 ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มของรับรู้แบบของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในอาหารประยุกต์ได้ เพื่อพัฒนาของอย่างยั่งยืนที่โครงการวิจัยระดับภาคได้ได้ใช้ในการทดลอง ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำของกลุ่มทั้งสองกลุ่ม ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับโครงการวิจัยหลายครั้ง คณะนักวิจัยได้ดำเนินการพัฒนาสามารถของกลุ่มตามขั้นตอนของการวิจัย โดยเฉพาะกลุ่มผลิตภัณฑ์ปีบ้านพระพุทธได้เข้าร่วมทดลองตลอดโครงการ จึงสามารถขยายเครือข่ายการตลาดไปจังหวัดยะลาและจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของพระมหาสุทธิธรรม อาจารย์ (อบอุ่น) (2547 : 106 – 107) เกี่ยวกับปัจจัยในผลสัมฤทธิ์ของเครือข่ายคือการเกิดกระบวนการเรียนรู้ การเพิ่มโอกาสในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาเอง

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

3.1.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในลักษณะของเครือข่ายระดับประเทศ โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีเป็นแกนกลางในการประสานงานระดับภูมิภาคของภาคใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏที่เข้าร่วมเป็นเครือข่าย ไม่สามารถดำเนินการวิจัยโดยอิสระ ได้มากนัก เพราะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการวิจัยตามที่โครงการระดับประเทศกำหนดอย่างครั้ง บางครั้งเกิดความไม่ชัดเจนในการปฏิบัติ โครงการวิจัยฯ ควรที่จะให้หัวหน้าโครงการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏได้เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการระดับประเทศและภูมิภาคด้วยเพื่อรับทราบข้อมูล แนวทางการดำเนินงาน และอื่น ๆ ไปพร้อม ๆ กัน การให้แกนกลางของภูมิภาคคือมหาวิทยาลัยสุราษฎร์ธานีไปร่วมประชุมเพียงแห่งเดียวเป็นการเพิ่มภาระ อาจจะสืบกับเครือข่ายได้ไม่ชัดเจนและใช้เวลามาก

3.1.2 ในแต่ละภูมิภาคควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) โดยใช้เวลา 1 – 2 วันติดต่อกัน เพื่อให้คณะนักวิจัยและผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ในแต่ละโครงการ ได้มีความรู้ความเข้าใจในโครงการวิจัยอย่างแท้จริง และสามารถดำเนินการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.3 ในขั้นตอนการทดลองเพื่อหารูปแบบของเครือข่ายฯ ควรให้กลุ่มผู้ผลิตกับกลุ่มผู้นำหน่วยในโครงการวิจัย ได้มีโอกาสพูดกันเพื่อกำหนดข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดส่งสินค้า การเงิน การติดต่อสื่อสารและอื่น ๆ โดยตรงให้มากกว่านี้ เพื่อความชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมระหว่างการทดลองสร้างรูปแบบของเครือข่าย

3.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

3.2.1 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรสนับสนุนโครงการวิจัยนี้อย่าง

ต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาเครือข่ายที่ได้ทดลองปฏิบัติไปแล้วให้คำรับอยู่ได้และมีความชัดเจนอย่างแท้จริง เพราผลของการวิจัยพบว่ากลุ่มรวมกันได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ยังไม่รวมกันในรูปแบบของเครือข่ายที่แท้จริง และยังไม่นิ่นใจได้ว่าจะเป็นเครือข่ายแบบการหารือชั้งชีวนี้หรือไม่

3.2.2 ควรเผยแพร่ผลการวิจัยให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ในภูมิภาคที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ของกลุ่มผู้ผลิตภัณฑ์เป็นต้น เพื่อให้ได้รับทราบและเป็นข้อมูลไปกำหนดคนไข้บาย แผนและโครงการพัฒนากลุ่มในหน่วยงานของตนต่อไป

3.2.3 โครงการวิจัยฯ ควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่ายในระยะหนึ่ง เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น และช่วยเหลือเมื่อประสบปัญหาในการดำเนินงาน เพราะเครือข่ายที่เป็นผลจากโครงการวิจัยเป็นเครือข่ายที่เพิ่งเริ่มต้นกิจกรรม อาจประสบปัญหางานประจำการที่ส่งผลกระทบต่อการคำรับอยู่ของเครือข่ายได้

3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษา

3.3.1 ควรดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากลุ่มผู้ผลิตภัณฑ์กะปิบ้านพระพุทธและบ้านปากนางสะกอมในเรื่องอื่น ๆ อีก เช่น เทคนิคบริการทำงานกลุ่ม ความเป็นวิสาหกิจชุมชน มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน การ preruป่ออาหารทะเลอื่น ๆ เพื่อให้กลุ่มนี้ผู้ผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น แหล่งทุนและงบประมาณเพื่อพัฒนากลุ่ม เป็นต้น

3.3.2 ควรสนับสนุนส่งเสริมในเรื่องการเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มทั้งระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เครือข่ายและกลุ่มผู้ผลิตอื่น ๆ ทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัด เพื่อกลุ่มจะได้แนวทางในการดำเนินงานและพัฒนากลุ่มให้ประสบความสำเร็จ

3.3.3 เครือข่ายวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคใต้ควรดำเนินการวิจัยร่วมกันในลักษณะนี้อีก เพราะการวิจัยครั้งนี้เป็นการเริ่มต้นการดำเนินงานแบบเครือข่ายที่นักวิจัยได้เรียนรู้ร่วมกัน ได้ทราบถึงปัจจัยของความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานวิจัย ซึ่งถ้าหากได้ร่วมโครงการวิจัยอีก ก็จะมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานยิ่งขึ้น

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

งานวิจัยเรื่อง : การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน
กรณีศึกษากลุ่มผลิตภัณฑ์กะปิบ้านพระพุทธ หมู่ที่ 2 ตำบลเทพา อำเภอเทพา
และกลุ่มผลิตภัณฑ์กะปิบ้านปากบางสะคอน หมู่ที่ 4 ตำบลสะคอน อ่าเภอจะนะ
จังหวัดสงขลา

ผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์สันธยา พลศรีและคณะ

หน่วยงาน : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

หน่วยงานสนับสนุนทุนการวิจัย : สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา
กลุ่มผลิตภัณฑ์กะปิบ้านพระพุทธและกลุ่มผลิตภัณฑ์กะปิบ้านปากบางสะคอนมีวัตถุประสงค์เพื่อ^{ศึกษาสถานภาพและศักยภาพของกลุ่มผลิตภัณฑ์กะปิบ้านปากบางสะคอนและกลุ่มผลิตภัณฑ์กะปิบ้านพระพุทธ เพื่อสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มผลิตภัณฑ์กะปิทั้งสองกลุ่ม เพื่อทดลองดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนระหว่างกลุ่มผลิตภัณฑ์กะปิทั้งสองกลุ่ม และเพื่อศึกษารูปแบบเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในอาหารแปรรูปภาคใต้ เพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน}

การวิจัยครั้งนี้ใช้การศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Formal Interview) การสังเกต (Observation) การสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) การศึกษาดูงาน (Field trip) และการทดลองปฏิบัติจริง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่ค้นหา (Topic) ประมวลผลและสังเคราะห์ด้วยแผนที่ความคิด (Mind Map) และการจดบันทึก

ผลการวิจัยพบว่า

- สถานภาพและศักยภาพของกลุ่มผลิตภัณฑ์กะปิบ้านปากบางสะคอนและบ้านพระพุทธ เป็นกลุ่มผลิตกะปิที่มีเชิงของจังหวัดสงขลามากกว่า 10 ปี เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของจังหวัดสงขลา และได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนแล้วทั้งสองกลุ่ม ใช้กระบวนการผลิต พัฒนาระหว่างภูมิปัญญาชาวบ้านกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยใช้วัสดุดินในท้องถิ่นคือถุงทะเล แตกจากอ่าวไทยที่กลุ่มเชื่อว่ามีคุณสมบัติในการผลิตกะปิให้มีคุณภาพมากที่สุด ใช้แรงงานในการผลิตจากสมาชิกของกลุ่มเท่านั้น การบริหารจัดการกลุ่มตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มจำหน่ายทั้งขายปลีกและขายส่งทั้งในที่ทำการกลุ่ม ร้านค้าในจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียง และร่วมไปออกร้านจำหน่ายกับส่วนราชการต่าง ๆ จุดแข็งของกลุ่มคือการประยุกต์กรรมวิธีการผลิตแบบดั้งเดิมกับการผลิตแบบใหม่ได้อย่างเหมาะสม มีที่ทำการกลุ่มของตนเองและเหมาะสม ผลิตภัณฑ์บริโภคได้ทั้งผู้ที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามมีการควบคุมมาตรฐานในการผลิตในระดับหนึ่ง ไม่ใช้สารเคมีเป็นส่วนผสม ผู้นำกลุ่มนี้มีความเข้มแข็ง สามารถมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

แต่มีจุดย่อหน้าที่มีจำนวนสมาร์กินน้อย ขาดความรู้ความเข้าใจในความเป็นเครื่อข่าย มีวัตถุคือกรุง ปริมาณน้อย ผลผลิตน้อย ช่วงเวลาในการผลิตสั้นคือประมาณปีละ 3 เดือน ไม่ได้เชื่อมโยงกับกลุ่มกะปี้อีน ๆ ในลักษณะของเครื่อข่าย แต่กลุ่มนี้มีโอกาสที่จะพัฒนาได้อีกมาก เพราะรัฐบาลนิยมนโยบายสนับสนุนผ่านหน่วยงานหลายหน่วยงาน ตามนี้ความต้องการผลิตภัณฑ์อีกมาก มีกลุ่มผลิตภัณฑ์กะปี้ในประเทศไทยที่สามารถเชื่อมโยงเป็นเครื่อข่ายได้อีกมาก ในขณะนี้อุปสรรคของกลุ่มนี้เพียงปริมาณวัตถุคือกรุงทะลุนี้ปริมาณน้อยลงเนื่องจากภัยพิบัติสึนามิ และสมาชิกใหม่มีน้อย

2. การสร้างเครื่อข่ายวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มผลิตภัณฑ์กะปี้บ้านพระพุทธและบ้านปากบางสะคอน ทั้งสองกลุ่มเห็นควรเป็นเครื่อข่ายกิจกรรมแต่ไม่รวมเป็นองค์กรเดียวกัน ใช้ผู้นำของกลุ่มเป็นแกนกลางประสานงานโดยกิจกรรมที่จะดำเนินงานในลักษณะของเครื่อข่ายคือการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร วัตถุคือในการผลิตมาตรฐานการผลิตและการพัฒนากลุ่ม โดยให้ส่วนราชการหรือสถาบันการศึกษาเป็นผู้ให้การสนับสนุน

3. รูปแบบเครื่อข่ายวิสาหกิจชุมชนในอาหารแปรรูปภาคใต้เพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืนควรเป็นรูปแบบตามที่โครงการวิจัยฯ ได้ทดลองร่วมกันโดยมีผู้จัดการสินค้าเป็นผู้ประสานงานระหว่างกลุ่มผู้ผลิตกับผู้จำหน่ายสินค้า การรับผลผลิตจากกลุ่มผู้ผลิตไปให้ผู้จำหน่าย โดยมีค่าตอบแทนที่ชัดเจน ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้ผู้ผลิตจัดส่งสินค้าให้แก่ผู้จำหน่ายโดยตรงก็ได้ โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นที่ปรึกษาให้ภาคีสมาชิกเป็นกรรมการบริหารเครื่อข่ายโดยตนเองต่อไป

การสร้างเครื่อข่ายวิสาหกิจชุมชนเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของรัฐบาล และกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 เพาะเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศไทย ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องคือกระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิช ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรสนับสนุนส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่อข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน